

РОЗВИТОК ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ

Розвиток завжди пов'язаний з новими сміливими ідеями, викладенням авторської думки, ризиком зайняти іншу позицію, мати власне переконання та бути готовим відстоювати його серед провідних фахівців, які вже довели високий рівень своїх знань. Науку розвивають ті, хто бажає змінити звичайний, зрозумілий, раціональний світ. На перший погляд такі пропозиції вважаються абсурдними, передчасними та непотрібними. Проте з часом усі ідеї знаходили свою практичну реалізацію й ставали основою революційних перетворень суспільства та економіки. Таких прикладів можна навести безліч. Зокрема, розвиток постіндустріального суспільства, становлення інформаційної економіки та початок ери професіоналів. Усі ці зміни свого часу були обумовлені ідеєю, розвиненою до глобальних меж.

Сьогодні особливо затребувані нові погляди, пропозиції, міркування. Це значно активізує науку та забезпечує дослідників новим знанням, що дозволяє зрушити звичайні процеси, відкрити нові горизонти та започаткувати нові системи. Монографія К.В. Безверхого та Т.В. Бочулі¹ є цікавою науковою роботою, в якій автори обґрунтували пропозиції з організації обліково-звітного забезпечення, налаштування обліково-інформаційної системи, складання фінансової звітності. Внесено на обговорення авторське бачення теорії та практики бухгалтерського обліку в частині інформаційної підтримки управлінських рішень внутрішніми службами підприємства та зовнішнім ринковим оточенням. Дослідження є закінченим, суттєвим, реальним, містить пропозиції, які відрізняються за своїм змістом від попередніх наукових розробок. Автори не відмовляються від наукових надбань вчених, вони поставили завдання розвинути існуючі знання та в поєднанні зроблених висновків із провідним досвідом показати іншу, раніше не досліджену, сторону системи бухгалтерського обліку.

Монографія складається зі вступу, 3 логічно пов'язаних розділів, матеріал яких розкриває основні погляди авторів на облікову систему, викладену через поняття інформаційного комплексу, та фінансову звітність, адаптовану під трансформаційні зміни, пов'язані з впровадженням в українську практику міжнародних стандартів та розробку національних положень бухгалтерського обліку, висновків за кожним розділом і монографією в цілому та списку використаних джерел.

У першому розділі монографії – «Базис інтеграційних процесів у еволюції облікової інформації» – розглянуто обліково-звітну інформацію через процеси її підготовки, обробки, узагальнення та передачі. Викладено авторську думку стосовно її структури, якості, продуктивності. Інформація сьогодні уявляється по-іншому. Автори акцентували увагу на широких можливостях інформаційної інфраструктури, що обслуговує всі процеси, спрямовані на формування

¹ *Безверхий К. В.* Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні: [моногр.] / К. В. Безверхий, Т. В. Бочуля. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 184 с.

релевантного інформаційного продукту та його розповсюдження серед зацікавлених користувачів, які прямо й опосередковано впливають на суб'єкт господарювання. У монографії внесено пропозицію щодо розмежування фінансової звітності на загальну та орієнтовано-цільову. Ця думка походить з висновку, що кожен дані мають свою цільову аудиторію й те, що цікаво одним користувачам, не потрібно, не ефективно або не актуально для інших. У цьому аспекті простежується орієнтація авторів на загальні основи сучасної ери споживачів. У роботі ототожнюється інформація з продуктом, тому висловлене припущення щодо підготовки узагальненої інформації з позиції кожної групи користувачів. Це суттєво вирішить питання інформаційної асиметрії фінансової звітності, проблема якої сьогодні викладена в багатьох дослідженнях. Запропоновано принципи бухгалтерського обліку, які в поєднанні з фундаментальними покликані підвищити продуктивність обліково-інформаційних процесів та їх результат, виражений у фінансовій звітності. Досліджуючи облікову систему, автори розвинули запропоновану провідними вченими її класифікацію через основні ієрархічні одиниці (тип-клас-сімейство-вид) у систематизації облікового забезпечення. Внесені на розсуд наукової спільноти поняття «облік як облік» та «інтелектуально-інтегровано-комунікаційно-багатоцільовий облік креативного характеру», які є результатом опрацювання пропозицій щодо виділення нових концепцій обліку. Облікова система розглянута як цілісний інформаційний комплекс – інтегрована структура, що охоплює всі інформаційно-аналітичні процеси, які лежать в основі бізнес-процесів на мікро- та макrorівнях. Авторами викладена думка щодо підвищення ефективності використання даних через залучення в управлінні інформаційного потенціалу, до складу якого входять також й облікові відомості. Висловлено припущення, що облікова інформація одночасно може бути релевантною інформацією, інформаційним потенціалом та інформаційним еквівалентом, що залежить від кінцевого користувача та тієї мети, яка спонукає до залучення інформації. Під час ознайомлення з матеріалом першого розділу монографії склалося позитивне загальне враження, оскільки автори запропонували нове бачення облікової системи, порядку організації інформаційної комунікації, орієнтуючись на реальні потреби різних груп користувачів, яких цікавлять по суті однакові економічні дані, проте у різній деталізації.

Другий розділ монографії – «Теоретико-методичні засади формування фінансової звітності в Україні» – заслуговує на детальний розгляд, оскільки в ньому досліджено та вдосконалено організацію і методіку формування фінансової звітності в контексті законодавчих змін. Автори звернули увагу на чинну методіку формування фінансової звітності українських підприємств, на основі якої виділили певну невідповідність діючих форм фінансової звітності за НП(С)БО 1 до вимог МСФЗ як для великих, так і для малих та середніх підприємств. У роботі виявлено відмінності з урахуванням міжнародної практики щодо критеріїв віднесення підприємств як до малих, так і до середніх. Що, в свою чергу, свідчить, про відсутність консенсусу між різними країнами світу. Такий теперішній стан речей становить перепони на шляху практичного застосування українськими підприємствами МСФЗ для МСП. Роз-

крито питання формування та відображення чистого прибутку (збитку) у фінансовій звітності вітчизняних підприємств. Розроблено алгоритм відображення розрахунку показника чистого прибутку (збитку) підприємства на підставі показників фінансової звітності вітчизняних підприємств. У процесі проведеного дослідження авторами проаналізовано Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності українських підприємств, наведено роз'яснення порядку складання фінансової звітності таких підприємств. У результаті проведеного ґрунтованого аналізу вищевказаних методичних рекомендацій, авторами визначено їх певну асиметричність при застосуванні в практичній діяльності українських підприємств, що впливає на якість складання фінансової звітності.

У третьому розділі – «Сучасні зміни фінансової звітності в Україні» – висвітлено питання організації та методики трансформації та консолідації фінансової звітності українських підприємств. Авторами виділено певні особливості бухгалтерського обліку за МСФЗ та НП(С)БО як передумову трансформації та консолідації фінансової звітності. Основні особливості бухгалтерського обліку за МСФЗ та НП(С)БО виділено стосовно таких його об'єктів: біологічних активів, запасів, зобов'язань, інвестиційної нерухомості, нематеріальних активів, непоточних активів, оренди, основних засобів, фінансових інвестицій. Унаслідок чого запропоновано адаптивний алгоритм трансформації фінансової звітності за НП(С)БО в формат МСФЗ, який повністю придатний для впровадження в практичну діяльність українських підприємств. На основі такого алгоритму авторами розроблено методику поетапної трансформації фінансової звітності українських підприємств, складеної за НП(С)БО в формат МСФЗ, що уможливить забезпечення інформацією всіх зацікавлених користувачів такої звітності. У процесі проведеного дослідження розглянуто генезис формування консолідованої фінансової звітності та виділено вплив великого приватного бізнесу і фінансового ринку на її розвиток, що стало основним поштовхом для появи інституту консолідованої фінансової звітності. У роботі проаналізовано основні аспекти другого Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Консолідована фінансова звітність». На основі його аналізу подано загальну характеристику та систематизовано ключові положення цього нормативно-правового документа, що регулює порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності українських підприємств. Запропоновано основні етапи формування консолідованої фінансової звітності українських підприємств, що є підґрунтям для підготовки якісної консолідованої фінансової звітності, яка буде здатна задовольнити інформаційні потреби як внутрішніх, так і зовнішніх її користувачів.

Водночас, дана монографія, як і будь-яке інше аналогічне видання, не позбавлене певних недоліків. До них віднесемо такі:

1) зокрема, в ряді схем авторами використовуються різні типи зв'язків між елементами досліджуваних систем та підсистем, проте не наводяться умовні позначення та пояснення характеру і прояву таких зв'язків;

2) наявні окремі орфографічні та стилістичні помилки, які потребують наукової редакції. Викладені зауваження подано як рекомендаційні, вони не впливають на загальну позитивну оцінку монографії.

Матеріал в монографії представлений цікаво, зрозуміло, містить істотні висновки, є актуальним, зважаючи на сьогоденні умови розвитку економіки та суспільства, відповідає потребі володіти новими об'єктивними знаннями про розвиток бухгалтерського обліку та адаптації фінансової звітності до вимог сучасної економіки. Монографія буде корисною для ознайомлення провідними фахівцями, молодими вченими, викладачами вищих навчальних закладів, аспірантами, студентами та всіма зацікавленими особами, які мають бажання до нових наукових пошуків, відкриттів та сміливих рішень.

*Л.В. Гнилицька, доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку підприємницької діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*